

OS Windows

Ana Jurasić, 2009.

Osnovne informacije i operacije

- RESTART
- PREGLED GLAVNIH SISTEMSKIH INFORMACIJA
- MIJENJANJE SISTEMSKIH POSTAVKI
- INSTALIRANJE / DEINSTALIRANJE
- SOFTVERSKIH APLIKACIJA
- POMOĆ
- DESKTOP

DALJE

Restart

- Isključenje računala te ponovno automatsko pokretanje. Potrebno je ponekad kod instaliranja novih programa ili kada se neka aplikacija “blokira”.
- Za gašenje blokirane aplikacije koristi se istovremeni pritisak tipki CTRL+ALT+DELETE. U otvorenom dijaloškom okviru tada treba odabrati program koji ne reagira i kliknuti gumb *End Task*.
- Restart se može učiniti i iz izbornika *Start — Turn Off Computer — Restart*. Ako računalo ne dozvoljava nikakav rad potreban je tzv. hladni restart pritiskom tipke s prednje strane kućišta (ako takva tipka postoji).
- Ako ugasimo računalo na bilo koji način koji nije *Start — Shut Down*, nakon ponovnog paljenja Windowsi izvršavaju program ScanDisc, koji skenira tvrde diskove i traži eventualne greške.

Osnovne informacije o...

- ...verziji OS na našem računalu, kapacitetu RAM-a te procesoru možemo saznati pomoću izbornika *Start — Control Panel — System* ili *Start — My Computer (D klik) — Properties*.

Mijenjanje sistemskih postavki

- DATUM I VRIJEME – dvostruki klik na sat na *Taskbaru* ili *Start — Control Panel*.
- POSTAVKE ZVUČNE KARTICE I ZVUČNIKA – dvostruki klik na ikonu zvučnika na *Taskbaru* ili *Start — Control Panel*.
- POSTAVKE EKRANA – D klik miša na *Desktop — Properties*.
- OPCIJE IZBORNIKA START – D klik miša na izbornik *Start — Properties*, gumb *Customize*. Pr. na kartici *Advanced* možemo odabrati koje će opcije sadržavati izbornik *Start...*
- ...

Instaliranje / deinstaliranje softverskih aplikacija

- Često je dovoljno umetnuti optički disk u pogonski uređaj (CD-ROM drive, DVD drive) da instalacija započne automatski. Korisnik mora samo odgovoriti na nekoliko pitanja.
- “Ručno” – *Start — Control Panel — Add or Remove Programs.*

Pomoć

- *Start — Help and Support...*
- Tipka F1 – znači pomoć u svim programima.
- U dijaloškim okvirima također postoji gumb *Help* koji daje dokumentaciju vezanu za taj dijaloški okvir.

Desktop

- Na *Desktop* smještamo ikone koje reprezentiraju programe, datoteke i mape koje najčešće koristimo – ikone koje kreiramo sami zovemo **KORISNIČKE IKONE**.
- Ikonu programa koji se nalazi u izborniku *Start* kreiramo tako da kliknemo D tipkom miša na njega i odaberemo opciju *Send To — Desktop* ili *Create Shortcut*.
- Analogno, iz *My Computer*-a ili *Windows Explorer*-a kreiramo ikonu datoteke ili mape. Možemo i sa pritisnutom D tipkom miša odvući ikonu na *Desktop*.
- Neke ikone postavlja operacijski sustav – zovemo ih **SISTEMSKE IKONE** (pr. *My Computer*, *Recycle Bin*, *My Documents*...).
- Slika na *Desktopu* – podloga (*engl. Wallpaper*).
- Brisanje ikone – D klik mišem na nju, opcija *Delete*.

UPRAVLJANJE DATOTEKAMA

- Svi podaci zapisani su u logičkim cjelinama – **datotekama** (file-ovima) koje imaju u memoriji svoje *ime*, *tip* i *veličinu*.
- Datoteke se smještaju po hijerarhiji – na vrhu je oznaka uređaja za pohranu (tvrdi disk, CD, ...).
- Srodne datoteke smještaju se u **mape** (foldere) koje mogu imati i podmape.
- Za prikaz te hijerarhijske strukture koristi se *Windows Explorer* ili *My Computer*.

Windows Explorer

- *Start — All Programs — Accessories — Windows Explorer.*
- To je aplikacijski program uključen u OS Windows pomoću kojeg pretražujemo sadržaj uređaja za pohranu, pokrećemo programe, otvaramo, brišemo, premještamo, preimenujemo datoteke.
- U L dijelu – prozor *Folders* – sadrži prikaz mapa i uređaja.
- U D dijelu – sadržaj mape označene u L dijelu.
- Na dnu prozora, u statusnoj traci, prikazan je broj objekata u trenutno otvorenoj mapi, količina memorije diska okupirana tim mapama i preostala slobodna memorija na disku.

- Uređaji za pohranu podataka označavaju se velikim slovima (A: , B: - disketa, C: - tvrdi disk, D:, E: - ... particije (dijelovi) tvrdog diska (ako ih ima), sljedeća oznaka iza particija tvrdog diska je za CD ili DVD itd. abecednim redom).
- Podaci mogu biti pohranjeni i na računalo povezano s našim u lokalnu mrežu – u L dijelu prozora odabrati *My Network Places*.
- D klik miša na mapu (ili disk) pa opcija *Properties* – dobivamo informacije o veličini i lokaciji mape, broju datoteka koje sadrži. (To možemo i opcijom *Details* na traci s alatima. Možemo odabrati koje “detalje” želimo vidjeti.)

Zadatak 1: KREIRANJE NOVIH MAPA

- U L potprozoru Windows Explorera odaberite C:
- Odaberite *File — New — Folder*.
- Nova mapa automatski dobiva ime *New Folder*. Preimenujte je u 'student'.
- Također, na *Desktopu* kreirajte mapu istog naziva.

Zadatak 2: KREIRANJE PODMAPE

- U D potprozoru Windows Explorera dva puta kliknite na mapu 'student'.
- Odaberite *File — New — Folder*.
- Novu podmapu nazovite vašim imenom.

Tipovi datoteka

- Svaki program na svoj način tretira unesene podatke pa kod spremanja podataka stvara određeni tip datoteke. Ime datoteci dodjeljujemo sami. O tipu ovise pravila po kojima se podaci prevode u niz nula i jedinica. Ta pravila zovemo format datoteke. **Ime** i **tip** čine naziv datoteke.
- Ako želimo u *Windows Exploreru* vidjeti tipove datoteka treba odabrati *Tools — Folder Options — View* i isključiti opciju *Hide extensions for known file types*.
- Pr. tipova: **.doc** (Microsoft Word), **.pdf** (Adobe Acrobat), **.xls** (Microsoft Excel), **.ppt**, **.pps**. (Microsoft PowerPoint), **.bmp**, **.jpg**, **tif**, **.gif** (Paint, Corel, Adobe Photoshop), **.htm**, **.html** (Microsoft Front Page), **.zip**, **.arj**, **.rar** (WinZip, Arj, WinRAR), **.wav**, **.mid**, **.mp3** (zvučni zapis), **.avi**, **.mpg**, **.wmv** (video zapis)...
- Podatak o broju datoteka određenog tipa u mapi – D klik miša na mapu, opcija *Find*. (Upišemo pr. **.doc* u dijaloški okvir.)

Operacije s datotekama

- **MIJENJANJE ATRIBUTA DATOTEKE** – atributi govore o tome možemo li datoteku samo čitati (ne možemo promjene spremiti pod istim imenom i na isto mjesto) ili možemo i mijenjati njezin sadržaj. (D klik miša na naziv datoteke *Properties — General* , opcija *Read-only*)
- **SORTIRANJE DATOTEKA** – datoteke možemo grupirati po određenom kriteriju (ime, veličina, tip, datum kreiranja). Kod detaljnog prikaza (u Windows Exploreru – *View — Arrange Icons by Details*) , u zaglavlju uz *Name* klikom se pojavljuje strelica za uzlazno ili silazno sortiranje. Ako postoje i podmape, one se sortiraju zasebno. Analogno za *Size, Type,...*

- **PREIMENOVANJE DATOTEKA / MAPA** – D klik miša na naziv te opcija *Rename*. Promijenimo ime i potvrdimo sa ENTER. Drugi način je dva puta spori klik na naziv datoteke i izmjena imena...
- **SELEKTIRANJE DATOTEKA / MAPA** – prije bilo kakve akcije s datotekama i mapama potrebno ih je označiti.
 - Pojedina datoteka - L klikom miša na nju.
 - Više susjednih datoteka ili mapa - kliknemo na prvu, držimo pritisnutu tipku SHIFT te kliknemo na zadnju u nizu (ili držeći L tipku miša prevučemo pokazivač preko željenih datoteka počevši iz gornjeg lijevog kuta).
 - Ako datoteke nisu u nizu - kod selektiranja treba držati pritisnutu tipku CTRL.
 - Za označavanje čitavog sadržaja mape - *Edit — Select All*.

Kopiranje datoteka / mapa

- Najprije - označiti željene datoteke ili mape.
- Držeći stisnutu tipku CTRL, L tipkom miša odvučemo selektirani sadržaj u odredišnu mapu. Kad naziv odredišne mape poplavi, otpuštamo tipke.
- Drugi način - D klik miša na selektirani sadržaj te naredba *Copy*. Slijedi odabir odredišne mape te naredba *Paste*. Naredbe *Copy* i *Paste* postoje i u izborniku *Edit*.

Premještanje datoteka / mapa

- Ako premješamo datoteke/mape na istom uređaju za pohranu - označiti i mišem odvući u odredišnu mapu.
- Između dva uređaja (pr. A: i C:) - kod odvlačenja sadržaja mišem držati pritisnutu tipku SHIFT. Tipke otpuštamo kad naziv odredišne mape poplavi.
- Možemo koristiti i D klik miša ili izbornik *Edit* na potpuno isti način kao kod kopiranja, samo što umjesto *Copy* biramo naredbu *Cut*.

Brisanje datoteka/mapa

- Označene datoteke/mape možemo brisati tipkom DELETE na tipkovnici ili D klikom miša i opcijom *Delete* ili pak odabravši istu opciju iz izbornika *File*.
- Izbrisane datoteke/mape odlaze u *Recycle Bin*, osim ako smo kod brisanja držali stisnutu tipku SHIFT.
- Datoteke koje brišemo primjerice sa USB flash memorije ne odlaze u *Recycle Bin*.
- Iz *Recycle Bin*-a moguće je vratiti izbrisane datoteke (u *Recycle Bin*-u označiti datoteke, kliknuti D tipku miša i odabrati *Restore*). Ako tom prilikom odaberemo naredbu *Delete*, datoteka se briše.
- Povremeno treba isprazniti *Recycle Bin* – D klikom miša na njegovu ikonu odabravši naredbu *Empty Recycle Bin*.

Traženje datoteka / mapa

- Ovu funkciju pokrećemo klikom na *Start* — *Search* ili u Windows Exploreru klikom na ikonu *Search* na standardnoj traci.
- U sljedećem koraku određujemo detalje pretraživanja.
- U pretrazi se mogu upotrijebiti i **zamjenski znakovi**
 - ? – zamjenjuje jedan znak,
 - * - zamjenjuje više znakova (pr. *.txt – sve datoteke s nastavkom .txt; ra??? – sve datoteke koje počinju slovima ra i imaju u imenu pet slova....)
- Listu nedavno korištenih datoteka dobivamo sa *Start* — *My Recent Documents*.

Komprimiranje datoteke

- Slikovne i zvučne datoteke, a pogotovo video zapisi mogu zauzimati puno memorijskog prostora što stvara poteškoće kod njihovog slanja e-mailom, prebacivanja na server...
- Komprimiranjem se veličina nekih datoteka smanjuje 10 i više puta.
- Za komprimiranje datoteke u Windows Exploreru - D tipkom miša kliknuti na datoteku i odabrati *Send To — Compressed (zipped) Folder*. Tako komprimirana datoteka dobiva nastavak **.zip**.
- Postoje i drugi programi za kompresiju (pr.WinRAR) koji daju veći stupanj kompresije.
- Za dekomprimirati datoteku - kliknuti D tipkom miša na nju i odabrati opciju *Extract...* .

Upravljanje ispisom

- Printer je jedan od najkorištenijih izlaznih uređaja.
- Da bi vidjeli koji su upravljački programi (driveri) printera instalirani na računalu, treba kliknuti na *Start — Printers and faxes*. Osnovni (default) printer ima ispred imena kvačicu – svaki program najprije za ispis nudi taj printer.
- Ako želimo neki drugi printer postaviti kao osnovni, kliknemo na njega D tipkom miša i odaberemo *Set as Default Printer*.
- Kod instaliranja novog printera, ako Windowsi nemaju driver za naš printer traže instalacijski CD. Postupak instalacije pokrećemo klikom na *Start — Printers and faxes, Add a printer*. Čarobnjak za instalaciju postavlja pitanja pr. želimo li lokalni ili mrežni printer (putem lokalne mreže možemo podatke slati na ispis na neko udaljeno računalo). Moramo odrediti i koji priključak (port) koristi printer. Najčešće - LPT1 (paralelni) ili USB.

Windows 7

- 22. listopada 2009. Microsoft će službeno predstaviti finalnu verziju Windows 7 operacijskog sustava.
- Bitnije novosti u odnosu na Vistu:
 - multitouch podrška za zaslone osjetljive na dodir,
 - tehnologija za prepoznavanje rukopisa,
 - podrška za glasovne naredbe.